

Els records d'Alejandra Soler

Publica un relat de les seues aventures en la Guerra Civil i la Segona Guerra Mundial

EMILIA BOLINCHES

FRANCESC PÉREZ I MORAGÓN

Amb els seus noranta-sis anys molt ben portats, Alejandra Soler Gilabert ens rep animadament al seu pis de València, la ciutat natal, on viu des que el 1977 s'hi va traslladar des de Madrid, set anys després d'haver tornat de l'URSS amb el marit, Arnaldo Azzati, fill de Fèlix Azzati i periodista com el seu pare. Un pis ple de llibres i documents sobre els quals confessa, "estic convençuda que tenen relacions sexuals, perquè crien i cada volta n'hi ha més... Ja no sé què fer".

Ha tingut una vida d'aventures que sap contar amb molta desimboltura, barrejant drama i comèdia —la guerra d'Espanya, l'exili fent tombs, primerament, per França en camps de concentració i, després, a l'URSS, la Segona Guerra Mundial al front de Stalingrad amb els seus alumnes i la llarga estada a Moscou.

Aquesta vida la va relatar, —"no perquè crega que paga la pena, sinó per no sentir més el meu nebot que no parava d'insistir-m'hi", explica—, en un llibre que edità ella mateixa el 2005 i que en un tres i no res va quedar exhaurit.

Ara, Publicacions de la Universitat de València traurà una segona edició de *La vida és un caudaloso río con peligrosos rápidos*, autobiografia subtítulada "Al final de todo... sigo comunista", que defineix la posició política de l'autora, fidel a una ideologia vista amb un sentit crític que no l'abandona mai.

La realitat soviètica amb ulls propis

Alejandra recorda amb agraïment el paper que en la seua formació ocupà una professora d'Història, Carmen García de Castro, en unes escoles influïdes per l'ideari de la Institución Libre de Enseñanza. A la Universitat de València va estudiar Filosofia i Lletres, amb la perspectiva d'especialitzar-se en història. D'aquest temps recorda Gómez Nadal: "Era una persona encan-

Alejandra Soler, a la seua casa de València. / JESÚS CÍSCAR

tadora. Les seues classes eren magnífiques. Ell no sabia que jo era comunista, ni jo que ell ho fóra, però les seues classes estaven molt ben orientades per la concepció marxista de la història i eren per a mi una festa. Teníem una edat molt pròxima, només ens separaven set anys. Jo havia entrat al PCE el 1935, en l'últim curs universitari; a la Federació Universitària Escolar, la FUE, vaig ingressar el 1928, a l'Institut Lluís Vives. Després de la guerra, al desembre del 1960 en un viatge a París, el vaig buscar, amb Arnaldo, i parlàrem una vesprada sencera. La seua primera dona, Teresa Andrés, també la vaig conèixer, durant la guerra, encara que havia sentit parlar-ne abans, en part perquè hi havia molt poques dones comunistes. Ara estic llegint els diaris de Nadal, amb molt d'interès".

Recorda també els ensenyaments del catedràtic José Deleito Piñuela: "Hauria d'haver-me dirigit la tesi doctoral. Tots els materials que tenia per a fer-la els des-

truïren els feixistes quan m'envaïren la casa de València el 1939. Venien a buscar-me, però jo estava en un camp de concentració al sud de França. Detingueren el meu pare, un republicà que em va educar amb un gran respecte per la meua llibertat personal".

Com a uns altres, l'estada a

"A l'URSS, tardàrem molt a veure que no tot era clar"

l'URSS li va permetre veure la realitat soviètica amb ulls propis: "Hi vaig conèixer molts casos de problemes amb el partit. Com el d'Irene Falcón, secretària de Dolores Ibárruri, que es va quedar sense feina perquè tenia una relació personal amb un dirigent del partit txec que fou penjat com a presumpte traïdor. O el d'Andrea Familiari, un italià que havia dirigit el pe-

riòdic del PCE a València i era casat amb Paz Azzati, una germana del meu marit. Ell anà a l'URSS, però ella passà ací molts anys a la presó. Andrea se'n tornà a Itàlia, féu gestions fins que l'alliberà, ja que ella, pel matrimoni, tenia la nacionalitat italiana, i va escriure un relat molt crític amb la vida a l'URSS, i el meu marit, que l'havia recomanat perquè treballara a l'emissora de ràdio on ell estava, va perdre la feina per haver emparat un altre enemic del poble".

L'eixida de l'URSS va ser una altra peripècia: "No teníem passaport, ni identificació. Arribàrem a Le Bourget, donàrem els noms i ens declaràrem apàtrides. A París, ens feren anar cada dia tota una setmana a l'ambaixada, fins que ens digueren que, sense papers, Espanya acceptava el nostre retorn".

Tornada a Espanya sense papers

"Va ser el 16 de febrer de 1971, l'aniversari del triomf del Front Popular. Ens acollí Laín Entral-

go, José, el comunista, que també havia estat a Rússia; no Pedro, però Pedro ja estava malquist. L'endemà ens van rebre en diferents despatxos a la Puerta del Sol i després d'alguns interrogatoris sobre amistats en l'URSS i unes altres coses, ens donaren el DNI, però amb numeracions tan baixes que de seguida ens cridaren l'atenció; probablement eren un senyal per si mai la policia ens els demanava".

Tractà de trobar feina en l'ensenyament: "Vaig anar al Ministeri d'Educació, a Madrid, perquè volia treballar, fer classes com a Rússia, on havia dirigit un departament universitari; molt bones paraules, però degueren pensar 'aquesta roja, què vol?', i així em vaig quedar. Gràcies que els amics —Laín, August Vidal— proporcionaren a Arnaldo traduccions i amb això poguérem viure".

La llarga estada soviètica l'ompli encara de records. "A l'URSS, tardàrem molt a veure que no tot era clar. Entre altres coses, perquè la gent no en parlava. En el llibre en dono detalls. Per exemple, el cas del general Rokossovski, que en començar la Segona Guerra Mundial estava empresonat com a enemic del poble. Arribaren els nazis a Moscou, i de seguida el restituïren i li donaren un cos d'exèrcit. Al més imbècil se li acut que, si haguera estat un enemic del poble, això era proporcionar-li un instrument per a passar-se a l'altre bàndol. Ell no ho va fer i arribà a Berlín. És a dir, que no era un 'enemic del poble'. I després vingueren fets com els de Txecoslovàquia. Els russos continuaven sense parlar, però tu no ets imbècil i comprens que allò no era com ho pintaven. Em dol, perquè continue sent comunista, creient en la utopia comunista. En diuen 'socialisme real', però en realitat no s'ha posat mai en pràctica el projecte comunista. Potser en un altre país, a Anglaterra, a Alemanya, on hi havia proletariat, revolucions industrials prèvies, però a Rússia encara hi havia serfs en el segle XIX. Quina consciència de classe podien tenir? Ara, continue sent comunista, cotitze al partit i tot això, tinc el carnet... Bé, no he pogut conservar el carnet de l'època en què vaig entrar al PCE, perquè en arribar a l'URSS haguérem de donar tots els nostres papers. Per a què? Per què no me'ls tornaren quan vaig eixir d'allà? No ho sé".

HOMENATGE A LLUÍS ALPERA

El navegant insubmís

MARC GRANELL

dernitats diferents i tantes vegades desenfocades, va ser per la necessària, sembla, encara que injusta, miopia plena d'egoïsmes que comporta sempre, en el nostre ofici, tot canvi generacional en la lluita per imposar gustos i tendències i, per què no dir-ho?, aconseguir dominacions i prebendes, per més minses i irrisòries que es veges des de fora del nostre àmbit.

Ni aleshores ni ara es pot discutir la significació i la qualitat d'aquella obra primera de Lluís Alpera, d'aquelles *Dades de la història civil d'un valencià* que posaren la poesia valenciana en la modernitat i li donaren ales d'esperança, i que havien sorgit del mateix tarannà, de la mateixa actitud, dels mateixos materials en realitat, que han informat tota la seua obra posterior. Perquè a aquest navegant insubmís, a

aquest cercador constant d'Itàques que és Alpera, l'han impulsat sempre, abans i després i ara, els mateixos vents, els vents del risc i del compromís, de la "ingenunitat" lúcida i necessària, de la coherència i la constància, de l'apassionament. Si no, per quins set sous una travessia vital i una obra tan diverses i tan identificables, tan extremes, tan fecundes?

Només qui, com ell, entén la vida com un incendi i vol expressar sense embuts la tensió vital interna que en cada moment el crida, i té prou saviesa d'ofici per a fer-ho, pot obrir-se a noves experiències poètiques sense traïr el fil de la identitat i la coherència. Amb aqueixa saviesa d'ofici i amb aqueix gust pel risc i l'aventura, per l'autenticitat per damunt de tot, Lluís Alpera ens ha anat oferint sorpreses poètiques magni-

fiques els últims vint-i-cinc anys que han enriquit de manera extraordinària el nostre panorama poètic. Des d'aquell mític ja *Surant enmig del naufragi final*... fins al recent *El nou rapte d'Europa*, passant pels imprescindibles *Tempesta d'argent* i *Els dons del pleniluni* i els exquisits *L'emperadriu d'Orient* i *Amb cendres i diamants*, la poesia d'Alpera ha estat sempre la veu fidel i alhora intrèpida que ens ha despertat de letargies i rutines i ens ha enfrontat al que significa l'exigència i el compromís davant un mateix i davant la paraula poètica.

Una exigència i un compromís que, més enllà de la seua poesia, ha mantingut sempre envers la seua llengua i el seu poble, tan ingrats tan sovint, i envers la poesia dels altres, dels seus companys, amb l'estudi i la promoció

incessant de l'obra de poetes com Joan Valls, Vicent Andrés Estellés, Maria Beneyto, Jaume Bru i Vidal o Carmelina Sánchez-Cutillas, que fa tan poc que ens ha deixat. I també, i això no ho oblide mai, amb un fum d'articles en defensa sempre dels poetes i de la poesia valenciana. El coratge i la constància demostrats per Alpera en aquesta tasca, duta a terme des de la perifèria de la perifèria i tantes vegades, ai!, contra la incomprensió i la indiferència generals, corroboren, si calia, la justícia i la necessitat d'aquest homenatge.

En un poema dedicat a Josep Maria Llompart, Lluís Alpera va escriure aquests versos: "Tu ets un dels qui saben / el que cal: agafar ben a punt / els dos carboncles ardents, / el llegat i la flama, i fixar-los / coratjosament / a la memòria dels qui ens llegiran".

Ara és ell qui els mereix, aquests versos. Perquè ell també ha sabut el que cal. I ho ha fet. I ens ho ha donat amb escreix.

Fragment de la intervenció divendres passat, dia 29, en l'homenatge a Lluís Alpera dins els Premis de la Crítica dels Escriptors Valencians.

Lluís Alpera va convertir-se, amb plena consciència i contra totes les pors i fugides que una època fosca i terrible propiciava, en la baula imprescindible perquè la poesia escrita en català al nostre país continuara el seu difícil camí de qualitat i modernitat que era la seua única salvació. I ho va fer des de la qualitat i la modernitat que aquells anys cinquanta i seixanta demanaven. Amb una poesia d'ulls oberts i claríssims que sabien veure, reflectir i denunciar una realitat profundament enemiga de l'ésser humà, ja aleshores, com va assenyalar Salvador Espriu, des de la seriositat i la coherència d'una obra perfectament travada i personal, amb aquell do i sentit del ritme, aquella preferència a l'abundor, a l'amplitud i als preciosismes, aquell llenguatge excel·lent, que feien del crit i la denúncia, com només sap fer-ho la veritable poesia, autèntica cançó del dolor universal i per això, sobretot per això, útil.

Si no es va saber, o voler, veure i valorar la importància d'aquest esforç i aquesta obra en la dècada posterior, amb anhels d'altres mo-